

ג' ע"ג
ד' ע"ד

זכור את אשר עשה
 ד' עמלק. סמך עמין להקודם, פרש"י עפ"י
 מדרש מנחומא אס שקרא במדות הוי דילא מגרוי
 האויז וכו', וא"כ נראה שעמלק צא בעון משקלות,
 והוא פלא שהרי לא היה במדבר מסמור שיהא
 בהם מדות ומשקלות. אבל הענין יבואר ע"פ
 שנחבטין על מה שהפליגו חז"ל במס' צ"צ ס"פ
 הספינה בעון משקלות, עד שאמרו חמור עון
 משקלות יותר מגלוי עריות, ומדוע חמור זה
 משארי גזבות, ותו מה זה דמיון משקלות לג"ע
 עד שאמרו שזה חמור מזה, ונראה דלפני שאמרו
 חז"ל ג' עבירות חמורות, היינו ג"ע ע"ז ש"ד,
 ותומר שג' אלו אינו תלוי בעונש, שהרי עונש
 חילול שבת חמור מעונש עריות, אלא באשר שהאדם
 המוטא צא לחטוא בא' מג' אופנים, או מהעדד
 האמונה צה' וצמורתו, או מזל המגברות התאוה,
 או מזל המגברות הכעס וכדומה במדות שנוגע
 צין אדם לתצירו, והנה הראש שצדעדר אמונה
 הוא ע"ז, והראש בתאוה הוא ג"ע, והראש שבמדות
 רעות הוא ש"ד, וכל עונות נאים בא' מג' אופנים
 הללו, כגון המחלל שבת מזל פרנסה, ה"ז נוגע
 באמונה והוא שמן ע"ז, ואס למלוי תאות נפשו
 ה"ז עקף מעריות, והנה הגרוע בשלשה עונות
 הללו הוא ע"ז, באשר נוגע לאמונה, וגם רחוק מן
 התשובה וכל באיה לא ישובן, ומעתה הגונב
 מחצירו כלי יקר, יכול להיות שצא מזל התאוה
 לאותו כלי וה"ו מגדר עריות, אבל העושה משקלות
 שקר, אינו מדרך התאוה אלא חסרון אמונה צה'
 הזן ומפרנס צהשגחה פרכית לפי מעשיו, וה"ז
 מגדר ע"ז, על כן אמרו דעון משקלות אע"ג שאינו
 אלא עקף מע"ז ועדיין רחוק מראש הכפיה, מ"מ
 הוא חמור מג"ע שהוא ראש פרעות התאוה, באשר
 חסרון אמונה קשה למשובה וגם נוגע לכבודו
 ית"ש. ואחר שכן נשוג לענין הפרשה של עמלק,
 דכתיב היס ה' בקרבנו אס אין ויבא עמלק, והענין
 תמוה איך נפל ספק בלבבם אחר ראות עיניהם
 כל הנסים, ויצאירו שס שנסתפקו אס ה' בקרבם
 היינו בדרך הטבע, וכשימות משה ולא יהיה עוד
 נסים, וע"ז חסרון באמונה צא עמלק, והיינו
 בעון משקלות:

1. ר"ש גמ"ס י'
 אם שקרת במדות ובמשקלות הוי

דואג מגרוי האויב שנאמר מאזני מרמה
 תועבת ה' וכתוב בתריה פא זדון ויבא קלון:

אזני מרמה דתניא ר"מ
 אומר אותו אילן שאכל אדם
 הראשון ממנו גפן היה שאין
 לך דבר שמביא יללה לאדם
 אלא יין רבי יהודה אומר חטה
 היה שאין התינוק יודע
 לקרוא אבא ואמא עד שיטעום
 טעם דגן רבי נחמיה אומר
 תאוה היה שבדבר שקלקלו
 בו נתקנו.

צמורה מאת א"ק

ועץ הדעת נאמר בו שהיה בו ג' דברים אלו.
 - כי טוב העץ למאכל זהו כנגד הגוף שהוא
 מבקש האכילה השתיה, ונחמד להשכיל כנגד כח
 השכלי שהי' משלים [השכל], וכי תאווה הוא לעינים כי
 התאוה לעינים מחזיק הנפש ונותן לו שמחה. ולפיכך
 היין שהוא משמח יש לו ג"כ מראה אודם כדכתיב
 אל תירא יין כי יתאדם. ומאן דאמר שהיה חטה מפני
 שהחטה טוב להשכיל וכמו שאמרו בהוריות (י"ג
 ב') ה' דברים יפים לתלמוד ואחד מהם האוכל פת
 חטיץ כל שכן חטים עצמם, וכמו שאמרו שאין
 התינוק יודע לקרא אבא עד שיטעם טעם דגן. וסבר
 להך מ"ד כי חטאו של אדם הראשון בנחמד להשכיל
 ומפני כך נמשך אחר עץ הדעת. ומ"ד שהיה יין
 דבר ידוע כי היין המשמח אלקים ואנשים נחמד
 למראה, כדכתיב בקרא אל תרא יין כי יתאדם, ומהך
 קרא יליף רבי יהודה במס' בבא בתרא (צ"ז ב') שאין
 מקדשין ד"ק על יין אדום, וסבר כי חטאו היה במה
 שאמר הכתוב וכי תאוה היא לעינים, והיה החטא
 בכח הנפשי שהיה מבקש השמחה. ומ"ד תאנה היתה
 סבר, כי החטא היה בכח גופני שמבקש התאוות.
 ואין דבר שיותר טוב למאכל כמו התאנים, ולכך
 נאכלים בקנוח סעודה והיה חטא אדם הראשון בטוב
 למאכל. ומחלוקת החכמים (מזה) [איזה] מן הכחות
 האלו הם מוכנים לחטא. למ"ד חטה היתה כח השכלי
 היה אדם יותר רודף אחריו כי הוא החלק העליון
 והנבחר, ולפי מדריגתו האדם נמשך לזה ולכך בא
 אדם לידי חטא. ומ"ד שחטאו היה בכח נפשי כי
 כח הנפשי מפני שהוא גובר באדם ביותר והוא
 שהיה מביא אדם הראשון לידי חטא. ומ"ד כח הגופני
 שהוא תאוות הגוף שהאדם הוא בעל גוף ולכך יותר
 שולט באדם דבר זה.

3. אגרת (למ' אה"א)

האדם יש בו ג' כחות כח השכלי אשר הוא
 ידוע, כח נפשי הוא גם כן ויש בו כח
 הגוף, וכנגד אלו הם ג' חטאים כי ע"ג החטא
 הוא בכח השכלי שמאמין בע"ג, וגילוי עריות
 החטא שמתמא את גופו בזנות ובערוה, ושפיכת
 דם הוא הנפש שהוא שופך דם נפש האדם כי
 הדם הוא הנפש ולכך אלו החטאים היה במקדש
 ראשון לבטל האדם עצמו.

4. ג' קין י"ח דלת"ו מ"א י"ב

ישנן שתי שיטות של תשובה. שטה אחת שסדרה הוא מלמטה למעלה, ושטה שניה
 שסדרה הוא מלמעלה למטה. הא כיצד? כל חטא מוכרח הוא להיות מקורו מאיזה
 פגם נפש רוחני, טעות שכלית באיזו מדה שהיא: אין אדם עובר עבירה אלא א"כ
 נכנס בו רוח שטות. ההחשכה השכלית מסכבת רגשות לבכיים עכורים שתוצאותיהם
 הן מדות ותכונות מקולקלות, ושתי אלה ביחד גורמות שכלי המעשה הגופניים נעשים
 עלולים ליפול בברץ של חטאים, והאישיות כולה נעשית נשחטה. התיקון שבא בסדר
 שיטת התשובה ההולכת מלמטה למעלה מתחילה למרץ את הגוף מגסותו, מזה באה
 תשובת המשקל, ודרכי הסיגוף המתלויים עם התשובה, על פי רבותינו הקדמונים.
 כשהגוף מתמרק הולכים הרגשות הלבכיים ומתעדנים, וחוזר אחר כך אור השכל
 להופיע באדם בטהרתו.

אמנם סדר התשובה שמלמעלה למטה הוא באופן הפוך לגמרי בסדרו מזו
 הקודמת. שיטה זו מתחילה היא מתוך הגיון השכל ואחר כך על ידי הוספת ההבנה
 חודרים רגשות הטובים לתוך הלב, והן פועלים על כחות הגופניים להתערן, ובא
 אחר כך גם כן הסדר המעשי הראוי להצטרף לזה.

על פי התורה ושקול הדעת הישרה נראין הדברים מסדר הברכות של שמונה
 עשרה שמקדימים בינה לתשובה, שהסדר היותר חשוב הוא להחל בעבודת התשובה
 מלמעלה למטה. ההופעה התבוננית ואחריה רגשי הלב ואחריהם ההתעדנות הגופנית.

מובן הדבר שסדרים כאלה אינם נאמרים באופן כזה שבעת ההשתמשות בחופעה
 השכלית לא יפעלו כלל רגשי הנפש, וכעת השמוש בהערת הרגשות לא יפעלו
 הפעולות של ההתעדנות החמרית, אלא שעי"פ הסדר שמלמטה למעלה התוכן
 התחתיתי החמרי משמש בתחילה בתור עיקר, וכח הרגש והשכל מתלווה אליו בתור
 עוזר עד שימלא הפרק הראשון את תפקידו, ויבא אחר כך כח הרגש לשמש בתור
 דבר עקרי ויסודי, ושני הכחות, הגופני והשכלי, יעזרו לו וכן הלאה. ובהתשובה
 המסודרת מלמעלה למטה הוא להפך, שהכח הראשון המתגלה בתור עיקר יהיה הכח
 השכלי, ושני הכחות האחרים הרגשי והגופני יהיו עוזרים לו וכן הלאה.

שני הדרכים הגם קדושים ומביאים לאור החיים והופעת הישועה אל הכלל ואל
 הפרט, וארצות השמוש בכל דרך הוא דבר המסור ללב חכם, אשר יוכל להורות על
 פי המצב האישי הכללי איזה דרך הוא יותר נאות לאחוז בו, כדי לבא באופן יותר
 מבוסס למטרתה הקדושה של התשובה השלמה, שהיא חמדת כל החיים ואור כל
 העולמים כולם.